

Lathundskurs och möte om avelsstrategier 2004

Karin Drotz, Raffles West Highland White Terriers

TF-helgen 3-4 april var i år full av aktiviteter. På lördagen ordförandekonferens och kurs i databasprogrammet Lathunden och på söndagen möte om rasspecifika avelsstrategier samt själva fullmäktige förstås.

Vi har ordnat Lathundsutbildningar i olika tappningar, det här var fjärde gången, denna gång med programmets skapare Per-Erik Sundgren som kursledare. Kursdagen krävde datorvana och viss vana vid programmet något som fordrar tid "hemma på kammaren". Därför är det guld värt att ha en skriven handledning och demofilm, något som finns på www.genetica.se och som också varje deltagare fick med sig hem på cd som förstärkning till minnet. Ett databasprogram kräver förstås en databas, i detta fall SKKs rasdata. De problem vi ibland stöter på beror ibland på brister i databasens olika register, något som i värsta fall orsakar felaktiga slutsatser. När vi upptäcker felaktigheter ska vi påtala dessa hos SKK.

Till söndagens möte kring avelsstrategierna hade över 30 deltagare från rasklubbarna anmält sig. Klubbarna befinner sig i lite olika faser, många har gjort ett stort arbete vid det här laget, andra har haft en längre startsträcka. Kontakterna mellan Terrierklubben och rasklubbarna kommer att fortgå under året.

Programmet denna förmiddag inleddes med en genomgång av några artiklar och dokument bl.a. SKKs information kring fastställan av RAS och SKKs förslag till "RAS i små populationer" för små raser utan rasklubb. Därefter fick vi möjlighet att prata gruppvis om de svårigheter och möjligheter i RAS-arbetet vi mött. Tiden verkar alltid för knapp i dessa lägen, värdet av att få utbyta erfarenheter och prata med varandra kan inte överskattas.

Innan vi gick in på gruppernas redovisningar fick vi en presentation av SKKs nya avelskonsulent Helena Rosenberg som berättade lite om sin bakgrund som agronom och rottweilerägare och om sina arbetsuppgifter på SKK. En av de prioriterade uppgifterna är arbetet med Avelsdata, en utvidgning av Hunddata med rasdata som bas. Här passade vi på att flagga för SLUs "Smådjursdagar" 3-4 september på temat "Som hund och katt-likheter och olikheter mellan våra vanligaste husdjur" och SKKs Avelsrådskonferens 5 september också i SLUs lokaler i Uppsala.

Så över till gruppernas diskussioner och en resumé av dessa. Så här sa man i grupperna.

Det är viktigt med en neutral avelskommitté. Stress och otydligheter ökar risken för konflikter, gå lugnt och sansat tillväga. Att kunna sin föreningsteknik är A och O. Det är rasens framtid det gäller, inte enskilda uppfödare. Arbetet med avelsstrategierna har hos många klubbar ökat samarbetet, men samtidigt finns exempel på att konkurrens bland uppfödare försvårar arbetet och viljan att vara ärlig. Det svåraste är kanske att sammanfoga delarna till ett vettigt RAS-dokument. Var hittar man redan färdiga RAS att titta på? Jo, numera kommer man åt dem genom SKKs avelskommittés hemsida via www.skk.se. Många rasklubbar har också lagt ut sina förslag på hemsidorna.

Genom arbetet med att skaffa underlag har man dels fått belägg för sådant man haft på känn om tillståndet i rasen, men också kunnat dementera skrönor. Vi som varit på SKKs avelskurser har hört Lennart Swenson tala om begreppen Vetskap, Kunskap och Kompetens där vetskap står för egna observationer och andras som stämmer med de egna, kunskap för våra gemensamma observationer

och upptäckten av det man inte förväntat sig och kompetens för praktisk tillämpning av vår kunskap.

Hur hanterar man olika åsikter? Debatt skadar inte, med ödmjukhet och genom att starta med en "minsta gemensamma nämnare" kan man komma vidare. Man står kanske inte så långt ifrån varandra som man tror. Det kan vara lättare att enas om man brottas med stora svårigheter i en ras än om problemen är relativt enkla. Då ska man tänka på att det krävs strategier även för att behålla goda egenskaper.

Hur når man fram till de man vill påverka? Ja, det är en svår fråga, men ett tips är att faktiskt prata med dem. Kanske sår man några frön och kanske får man också veta hur de resonerar.

Det är tacksamt med exempel på när samarbete mellan uppfödare gett resultat, sånt är spännande att läsa om i en historik. Vi tog exemplet med de bitska skottarna, många har nog hört äldre människor berätta om dem. Idag finns inte det problemet i rasen.

Att gå tillbaks till rasens ursprung när man ska prioritera avelsmål har hjälpt klubbarna. Vilka mentala och exteriöra egenskaper är viktiga för rasen? I dessa dagar när vi ser många vackra, välpresenterade hundar måste varje uppfödare (och gärna domare!) fråga sig vad som är typiskt. Det har inte varit helt lätt att hitta objektiv information från rasernas hemland (Storbritannien oftast). Några gemensamma avelsstrategier finns väl knappast där, men saker är på gång även i andra länder. Som exempel kan nämnas den hälsoenkät som av the Kennel Club och British Small Animal Veterinary Association Scientific Committee skickats till uppfödare i Storbritannien. Vi behöver inte känna oss "udda" längre eftersom både FCI och England verkar tänka i "svenska" banor när det gäller framtiden.

Frågan ställdes om man kan få ut något av alla kritiker som skrivs på utställning. Det är nog inte många som gjort ett ärligt försök att statistiskt bearbeta ett sådant material, men Ingrid Olsen berättade att hon sett en större överensstämmelse än man kunnat tro och att det kan bli intressant när det gäller val av avelsdjur precis

som mentalbeskrivningsprotokollen ger en uppfattning om avelsdjurens nedärvning. Flera klubbar diskuterar någon form av beskrivning av hundar som komplement till utställning. Det skulle ge möjlighet att se och bedöma fler hundar än de som tar sig igenom alla utställningsförberedelser.

Mentalbeskrivningar har i många klubbar rönt stort intresse. Man verkar ha lite svårt att prata mentalitet utan att hänga upp det på just MH. Värdet ifrågasätts ibland eftersom beskrivningen ursprungligen är utformad för brukshundsraser, men det är ett synnerligen väl utprovat och utvärderat instrument även för andra raser. Vad ska man då anse vara önskvärd beteende för en terrierras? Ja, den frågan kan möjligen besvaras efter en ansenlig mängd utförda beskrivningar och många diskussioner i klubben. Flera terrierraser jobbar mycket aktivt med MH, t.ex. parson, staff. och wheaten.

Många klubbar har gjort stora ansträngningar för att kartlägga bl.a, hälsa genom att skicka ut enkäter. En grupp hade sammanfattat några erfarenheter så här, gör utskicket vid rätt tidpunkt inte vid storhelger eller när det är bråkigt i klubben, ha en relativt kort svarstid så enkäten inte blir "liggande", låt inte enkäten bli alltför negativ, ta med även positiva frågor och tänk efter före när det gäller frågornas utformning, låt svaren vara anonyma.

Avelskommittén, Anna-Karin, Gertrud, Karin och Maria hade läst de arbeten som kommit in från klubbarna. En summering av reaktionerna sammanfattades så här, ett stort och seriöst arbete har utförts i klubbarna, titta gärna på varandras hemsidor och ta del av det som finns där eller på SKKs/AKs hemsida. Några råd utdelades också. Skilj på mål och handlingsplan/strategi, att skicka ut en enkät t.ex. är inte ett mål i sig. Målet kan vara att kartlägga hälsotillståndet i rasen, arbetet med en enkät är då en handlingsplan för att nå dit. Skriv så klart och tydligt som möjligt. Ett bra språk ger ett seriöst intryck. Ta med rasens positiva sidor, det är inte bara problem vi vill beskriva och försök inte bekämpa alla svårigheter samtidigt, prioritera det som är mest angeläget. Låt gärna rashistoriken berätta även det som vanligen inte beskrivs. Vilka var avelsmålen i rasens begynnelse i Sverige? Var rasen främst ämnad för jakt eller rent av en brukshund? Vad betydde det för mentaliteten och exteriören? Själva mentalbeskrivningen (MH) kan inte rasanpassas, den är ett noga utprovat verktyg och inget man ändrar i brådsket. Däremot kan man önska olika reaktioner hos olika raser, önskeprofilen kommer att se olika ut beroende på ras. Undvik att redogöra för hur uppfödare som inte följer klubbens regler/riktlinjer ska bestraffas. Det hör inte hemma i RAS-dokumentet. Räkna med att arbetet kan generera konflikter. Låt ändå alla komma till tals. Olikheter och konflikter är en förutsättning för utveckling. Klara roller i styrelser och avelskommittéer är utgångspunkten för ett gott arbete. Stress och brister i organisationen är däremot en effektiv grogrund för konflikter. Många klubbar har använt sig av Per-Erik Sundgrens avelsanalyser, framtagna med hjälp av Lathunden/rasdata och har tyckt det var ovärderligt att få en opartisk utgångspunkt för diskussionen.

Som avslutning passar en av gruppernas slutkläm, "vägen är lika viktig som målet, den kanske t.o.m. är målet".